

adlı kitabı ile (1938) edebiyatımızda İstanbul'un bu müstesna köşesini başlı başına bir konu yapar şekilde işlemekle ilk istisnayı getirmiş olan Rusen Eşref onu tarzında ilk ve tek eser olarak selâmlarken fetihten bu yana 500 senelik edebiyatımızda Boğaziçi'nin tam ve hakiki ilk ifadecisi sayılmış (E. E. Talu), edebiyatımızın aynasına Boğaziçi'nin ilk defa onunla aksettiği söylenilmiştir (Y. K. Karaosmanoğlu), Boğaziçi'ni eski âlemleri, mehtapları ve yaşayışı ile ebedileştirdiği kadar kendisinin de ölümsüzleşen bir eser olduğundan bahsedilmiştir. İmajları, tasvirleri ve üslûbunun şiirle bürülü yapısı, eserden söz açan hemen herkesi, onun havasına uyarak kalemlerini yalın tahliller ve açıklamalardan çok hakkında onun imajları ile bir şiir ve rüya edebiyatı yapmaya kaydırmıştır. Kendisini A. Ş. Hisar gibi yüksek bir sanat ve heyecanla ifade edecek bir şairini bulduğu için Boğaziçi ve onun geçmişi de ayrıca tahlilî sayılmıştır.

Boğaziçi Mehtapları, dilimizin lugatının daralıp ifade zenginliklerinin bulunduğu bir erozyona sürükleniş çağının eşliğinde, Ahmed Hamdi Tanpınar'ın kısa bir ara ile kendisini takip edecek *Beş Şehir*'i ile birlikte derlediği son ifade nimetleriyle Türk dili için bir rahmet gibi gelmiştir. A. Ş. Hisar'ın, alelâde bir lisanla anlatmak mümkün olamayacak Boğaziçi'nin güzellik ve özelliklerini mükisî ve kendisine mahsus kültürü içinde dile ve ifadeye aksettirmeye çalışan eseri, üzerinde durduğu konuya uygun ve onu bütün nüansları ile karşılayabilen bir Türkçe'yi bulmak gibi bir seçkinliğe de erişmiştir.

A. Ş. Hisar'ın okuyucusundan belirli bir edebiyat ve dil seviyesi isteyen eseri yayın sahasına önce büyük bir kısmını veren yirmi bir parçalık bir tefrika olarak çıkmış (*Varlık*, nr. 199, 15 İnkiteşrin 1941 - nr. 230, 1 Şubat 1943), tefrikanın bittiği 1943 Şubatında hemen kitap halinde basılmıştır. 1956 yılı Ağustosunda nesredilen, metin üzerinde rötüşler yürütülmüş ikinci baskısından sonra da günümüze kadar yeni baskıları yapılmıştır.

Eser hakkında yazılmış birçok yazıdan bazıları şunlardır: Ercümen Ekrem Talu, "Boğaziçi Mehtapları Dolayısıyla Abdülhak Şinasi Hisar'a Mektup" (*Varlık*, XII, nr. 207, 15 Şubat 1942, s. 354-355); Mustafa Şekip Tunç, "Boğaziçi Mehtapları", *Cumhuriyet*, nr. 6643, 14 Şubat 1943; a.mlf., "Hâtıralar Âlemi ve Onun Bir Virtüözü", *TY*, nr. 268 (Mayıs 1957), s. 801-803; "Boğaziçi Mehtapları", *Ulus*, 28 Şubat 1943; Yaşar Nabi, "Boğaziçi Mehtapları", *Vatan*, nr. 814, 1 Mart 1943; Reşat Nuri Darago, "Boğaziçi'nin Destanı", *Vakit*, nr. 9007, 15 Mart 1943; a.mlf., "Geçen Zamanların Toplandığı İklim", 20. *Asır*, nr. 207, 2 Ağustos 1956, s. 23; İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, "Boğaziçi Mehtapları", *Yeni Adam*, nr. 430, 25 Mart 1943, s. 2; Fazıl Ahmet Aykaç, "Boğaziçi Mehtapları", *Ulus*, 6 Nisan 1943; Ahmet Hamdi Tanpınar, "Boğaziçi Mehtapları", *Ülkü* (yeni seri), nr. 39, 1 Mayıs 1943, s. 15-16; Cevdet Kudret, "Boğaziçi Mehtapları", 7 *Gün*, nr. 531, 10 Mayıs 1943, s. 4; Halûk Y. Şehsüvaroğlu, "Abdülhak Şinasi'nin Boğaziçi Mehtapları", *Tasvir-i Efkâr*, 14 Mayıs 1943; Rüşti Şardağ, "Boğaziçi Mehtapları Dolayısıyla", *Varlık*, XIII, nr. 237, 15 Mayıs 1943, s. 429-430; Hamdullah Suphi Tanrıöver, "Boğaziçi Mehtapları", *Akşam*, nr. 8854, 15 Haziran 1943; Nahid Sırrı Örik, "Boğaziçi Mehtapları İçin", *Tanin*, 22 Eylül 1943; Yakup Kadri Karaosmanoğlu, "Abdülhak Şinasi Hisar'ın 'Boğaziçi Mehtapları'", *Ulus*, 1 Sonkânun 1944; Ziya Osman Saba, "Boğaziçi Mehtapları", *Vakit* (edebî ilâve), 1 Şubat 1944; Selâhattin Batu, "Boğaziçi Mehtapları", *Ulus*, 28 Ağustos 1944; Rusen Eşref Ünaydın, "Abdülhak Şinasi Hisar ve Boğaziçi Mehtapları", *İstanbul Dergisi*, II, nr. 4, Nisan 1955, s. 14-20; Fahri Celal, "Boğaziçi mehtapları", *Cumhuriyet*, 22 Mayıs 1956; Şevket Rado, "Zaman İçinde Uzaklaşan Bir Kuyruklu Yıldız", *Akşam*, nr. 13.607, 31 Ağustos 1956.

Bunlardan başka hakkında müstakil ansiklopedi maddeleri de yazılmıştır (*İstanbul Ansiklopedisi*, V, 1961, s. 2877-2882;

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, I, 1976, s. 455-456).

Yazarın sağlığında "Moonlight on the Bosphorus" adıyla Amerika'da bir vakıf tarafından basılması düşünülen İngilizce tercümesi gerçekleşmemiştir. Eserin "Boğaziçi Medeniyeti" adlı kısmından iki parça "Lob des Bosphorus" ve "Tageslauf am Bosphorus" adı altında ve kitabı tanıtan bir girişle Almanca'ya tercüme edilmiştir (Friedrich Freiherrn von Rummel, "Abdülhak Şinasi Hisar's 'Vollmondnächte am Bosphorus'", *Serta Monacensia* [Festschrift Babinger], Leiden 1952, s. 136-149).

ÖMER FARUK AKÜN

BOĞAZKESEN KALESİ

(bk. RUMELİHİSARI).

BOĞAZKÖPRÜ

Sivas yakınında
XVI. yüzyıla (?) ait köprü.

Sivas'ın 10 km. kadar doğusunda Kızılmak üzerindedir. Yaptıran kişi ve yapım tarihi hakkında açık bilgi bulunmayan köprünün bazı kaynaklarda Ortaçağ'a ait olduğu söylenmekte ise de eser üzerinde yapılan yeni bir araştırma, kitâbesinden 1525 yılında inşa edildiğinin anlaşıldığını haber vermektedir (Tunç, s. 34-36). Bir taşı üzerinde görülen Eustatheos adıyla 1910 rakamından, bu tarihte bir Rum usta veya kalfa tarafından tamir edildiği sanılmaktadır.

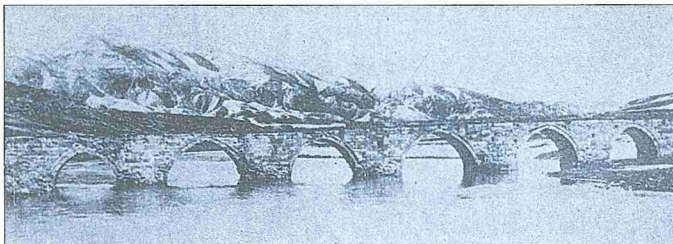
Köprünün uzunluğu 102 m., genişliği 4,45 metredir. Kesme taştan inşa edilmiş olup muntazam yontulmuş korkuluklar ve sivri kemerli altı göze sahiptir. En geniş kemer açıklığı 9 m. kadardır. Kemerlerin aralarındaki ayaklarda menba tarafında üçgen sel yaranlar vardır ve bunlar mansap tarafında yarım yuvarlaktır. Köprünün Karayün istikametindeki ucunda yine muntazam kesme taşlardan yapılmış küçük bir oda bulunmaktadır. Odanın, kitâbenin de üzerinde yer aldığı yayvan kemerli girişi itinalı bir işçilikle yapılmış ve sade bir silme ile çerçevelenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Max van Berchem — Halil Edhem, *Materiaux pour un corpus inscriptionum Arabicarum III: Asie Mineure*, Kahire 1910, s. 1, not 1, IV. VII; A. Gabriel, *Monuments Turcs d'Anatolie*, Paris 1934, II, 165; Cevdet Çulpan, *Türk Taş Köprüleri*, Ankara 1975, s. 68, rs. 39; Gülgün Tunç, *Taş Köprülerimiz*, Ankara 1978, s. 34-36.

SEMÂVİ EYİCE

Boğazköprü -
Sivas